

ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАНЬ ПІД ВПЛИВОМ УРБАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

БАРАНЦОВ Б.В.,

аспірант,

e-mail: bohdan.barantsov@gmail.com

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. Станом на сьогодні можна констатувати, що значне антропогенне навантаження та урбанізація сприяє тому, що з кожним роком в Україні зменшується питома вага сільськогосподарських угідь. Значна кількість сільськогосподарських угідь вилучається для будівництва житла, особливо це помітно навколо великих міст. Сюди також варто додати ті землі, які вилучаються для несільськогосподарських потреб, зокрема для будівництва доріг. Таким чином, вищезазначені фактори суттєво впливають на зниження сільськогосподарського потенціалу України у сучасних умовах.

З метою удосконалення економічного регулювання урбанізації сільськогосподарських земель в Україні проаналізовано еволюцію законодавства Української РСР та України щодо втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Проведений аналіз законодавчих актів стосовно втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва свідчить про те, що за досить довгий час, так і не було запропоновано дієві механізми та методику їх відшкодування, внаслідок чого із Земельного кодексу України у 2022 році вилучене поняття «втрати сільськогосподарського виробництва».

Автором запропоновано повернути до законодавства поняття «втрати сільськогосподарського виробництва» та затвердити новий порядок відшкодування втрат, враховуючи сучасні реалії України.

Ключові слова: втрати сільськогосподарського виробництва, втрати лісогосподарського виробництва, законодавство, сільськогосподарські землі, відшкодування.

Постановка проблеми

Значне антропогенне навантаження та урбанізація сприяє тому, що з кожним роком в Україні зменшується

питома вага сільськогосподарських угідь. Значна кількість сільськогосподарських угідь вилучається для будівництва житла, особливо це помітно навколо великих міст. Сюди також

варто додати ті землі, які вилучаються для несільськогосподарських потреб, зокрема для будівництва доріг. Таким чином, вищезазначені фактори впливають на зниження сільськогосподарського потенціалу України. З огляду на зазначене, відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва набуває неабиякої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Методичні аспекти визначення розміру втрат сільськогосподарського виробництва досліджували такі вчені, як А.Г. Мартин, О.М. Нечипоренко, А.П. Матвієнко [2]. Умови відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва досліджувала Л.М. Терлецька [11]. Проте економічне регулювання відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва все ще є недостатньо дослідженим, що й зумовлює актуальність для вивчення даного питання.

Мета дослідження – дослідити еволюцію законодавства щодо втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

Матеріали і методи дослідження

При дослідженні використано метод наукового пізнання. Монографічним методом проведено аналіз наукових праць, пов'язаних із відшкодуванням втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Метод аналізу застосовувався для вивчення нормативно-правової бази у контексті відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

Результати дослідження та обговорення

«Україна володіє значними земельними ресурсами, її земельний фонд становить 60 353, 8 тис. га. У його структурі домінують сільськогосподарські землі, які займають 2/3 території – 42 млн га. За питомою вагою сільськогосподарських угідь у загальній площі Україна значно переважає провідні країни Західної Європи та Північної Америки» [6].

Значним економічним елементом державного регулювання охорони й раціонального використання земель є відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва. Їх започаткування відбулось ще у 70-х роках двадцятого століття, а саме, коли Радянський Союз намагався збільшити продуктивність сільського господарства, залучаючи у виробництво більші площі сільськогосподарських земель.

Так, статтями 45 та 46 Земельного кодексу Української РСР від 08.07.1970 було закріплено «відшкодування землекористувачам збитків, заподіяних вилученням або тимчасовим зайняттям земельних ділянок та відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, зв'язаних з вилученням земель для несільськогосподарських потреб» [3].

«На виконання постанови Ради Міністрів СРСР від 9 серпня 1974 р.

№ 636 «Про відшкодування збитків землекористувачам і втрат сільськогосподарського виробництва при відведенні земель для державних або громадських потреб» Рада Міністрів Української РСР» [5] постановою Ради Міністрів Української РСР від 10 жовтня 1974 р. № 485 «Про відшкодування збитків землекористува-

чам і втрат сільськогосподарського виробництва при відведенні земель для державних або громадських потреб»» [5] затвердила механізми та умови, за яких здійснювалося відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва.

Зміст цієї законодавчої ініціативи полягав у тому, що підприємства, організації та установи при вилученні сільськогосподарських угідь для будівництва та інших несільськогосподарських потреб, повинні були відшкодувати державі, як єдиному власнику землі збитки, заподіяні цим вилученням та компенсувати вартість освоєння нових рівнозначних за площею сільськогосподарських угідь для подальшого використання їх у сільськогосподарському виробництві та, щоб протидіяти необґрунтованому вилученню підприємствами, організаціями та установами земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб.

Разом з тим, частиною п'ятою вищезгаданої постанови було затверджено і деякі виключення, адже втрати сільськогосподарського виробництва не відшкодувались за таких умов, а саме:

1. «при відведенні земельних ділянок для будівництва меліоративних систем, призначених для зрошення і осушення земель сільськогосподарського призначення» [5];

2. «при відведенні земельних ділянок за винятком ріллі і ділянок, зайнятих багаторічними насадженнями, культурними сіножатями і пасовищами під будівництво ставкових і озерних рибних господарств, рибозрозплідників, нерестово-виросних господарств і рибоводних заводів системи Міністерства рибного господарства СРСР» [5];

3. «при вилученні земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів, під будівництво шкіл і дитячих дошкільних закладів, торгових об'єктів, лікувальних закладів і об'єктів культурно-побутового призначення» [5];

4. «при наданні земельних ділянок у тимчасове користування, якщо за умовами відведення ці ділянки надалі повинні бути приведені у стан, придатний для використання в сільському господарстві» [5].

Але, вже у 90-х роках минулого століття, виникла необхідність у зміні підходу до визначення втрат сільськогосподарського виробництва, оскільки попередній підхід через високу залученість сільськогосподарських угідь у аграрне виробництво та неможливість залучати нові угіддя у виробництво, взамін на вилучені - втратив свою актуальність.

У Земельному кодексі Української РСР від 18.12.1990 року статтею 90, було розширено перелік втрат сільськогосподарського виробництва та введено на законодавчому рівні поняття «втрати лісогосподарського виробництва».

А саме: «Втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, спричинені вилученням сільськогосподарських і лісових угідь для використання їх у цілях, не пов'язаних з веденням сільського і лісового господарства, розміщенням на сільськогосподарських угіддях об'єктів внутрігосподарського будівництва, обмеженням прав землеволодільців і землекористувачів, у тому числі орендарів, або погіршенням якості земель у результаті впливу, спричиненого діяльністю підприємств, установ і організацій, підлягають відшкодуванню місцевим Радам народних

депутатів. Ці втрати компенсуються поряд з відшкодуванням збитків, передбачених статтею 88 цього Кодексу» [4].

Водночас статтею 91 вищезначеного Кодексу були закріплені «розміри і порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, що підлягають відшкодуванню» [4].

Таким чином, на виконання статті 91 Земельного кодексу Української РСР від 18.12.1990 Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову від 3 жовтня 1991 р. № 238 «Про розміри та порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, що підлягають відшкодуванню» [12], якою було затверджено нові підходи до визначення втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва при вилученні угідь для несільськогосподарських потреб та нові нормативи для їх обчислення.

Статтею 207 Земельного кодексу України, ухваленого Верховною Радою України 25 жовтня 2001 року (у редакції до 19.11.2022 року) було визначено «умови відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва» [1], які враховували також інтереси інших сторін, а не тільки інтереси держави.

Так, втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва включали «втрати сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, а також втрати, завдані обмеженням у землекористуванні та погіршенням якості земель» [1].

«Відшкодуванню підлягали втрати сільськогосподарських угідь (ріллі, багаторічних насаджень, перелогів, сінокосів, пасовищ), лісових земель та чагарників як основного засобу

виробництва в сільському і лісовому господарстві внаслідок вилучення (викупу) їх для потреб, не пов'язаних із сільськогосподарським і лісогосподарським виробництвом, а також внаслідок використання для будівництва, розміщення і експлуатації об'єктів нафтогазовидобування, облаштування родовища та надрокористування з метою дослідно-промислової розробки родовищ бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення та/або видобування бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення» [1].

«Відшкодуванню підлягали також втрати, завдані обмеженням прав власників землі і землекористувачів, у тому числі орендарів або погіршенням якості угідь внаслідок негативного впливу, спричиненого діяльністю громадян, юридичних осіб, органів місцевого самоврядування або держави, а також у зв'язку з виключенням сільськогосподарських угідь, лісових земель і чагарників із господарського обігу внаслідок встановлення охоронних, санітарних та інших захисних зон» [1].

«Втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва компенсувались незалежно від відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам» [1].

«Втрати сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва (крім втрат сільськогосподарського виробництва, які визначались відповідно до частини шостої цієї статті) визначались у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України» [1].

Визначений порядок було ще затверджено у 1997 році, а саме Постановою Кабінетів Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1279

«Про розміри та Порядок визна-

чення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню» [7]. Варто зауважити, що даним порядком, було встановлено нормативи втрат сільськогосподарського виробництва, які підлягали відшкодуванню для: ріллі, багаторічних насаджень, сінокосів та пасовищ, хоча частиною другою статті 207 Земельного кодексу, було закріплено перелік угідь, які також містили перелоги, водночас вищезазначений Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва не включав відповідні нормативи втрат сільськогосподарського виробництва, які підлягали відшкодуванню для цього виду угідь.

Не так давно, а саме у 2020 році, Земельний кодекс України було доповнено нормою, яка визначала, що «втрати сільськогосподарського виробництва, що відшкодовуються при зміні цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, внаслідок якої земельні ділянки переводяться до земель інших категорій, становлять 30 відсотків різниці між нормативною грошовою оцінкою відповідної земельної ділянки після та до зміни її цільового призначення» [1]. Тобто, якщо власник земельної ділянки сільськогосподарського призначення виявляв бажання змінити її цільове призначення, і використовувати для несільськогосподарських потреб, для прикладу для забудови, мав сплатити різницю у розмірі 30 відсотків між нормативною грошовою оцінкою цієї земельної ділянки, яка б використовувалась для сільськогосподарських потреб та нормативною грошовою оцінкою цієї земельної ділянки, коли вона отримала нове цільове призна-

чення для житлової та громадської забудови. Ця норма була досить актуальною, оскільки у зв'язку з тим, що з 1 липня 2021 року в Україні запрацював так званий «ринок земель сільськогосподарського призначення», землі сільськогосподарського призначення, особливо ті, що розташовані неподалік великих міст обласного значення таких, як Київ, Львів, Одеса, Харків тощо, стають привабливою інвестицією не для сільськогосподарських потреб, а для забудови. Таким чином, законодавець передбачив додаткові надходження до бюджетів різних рівнів. Це єдина норма за останній час, яка була закріплена на законодавчому рівні, і яка стосувалась відшкодуванню втрат сільськогосподарського виробництва.

Варто відмітити, що на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» № 2698-IX від 19.10.2022 із Земельного кодексу України, а саме зі статей 207-209 виключено поняття «втрати сільськогосподарського виробництва» [8].

Отже, станом на сьогодні чинним законодавством взагалі не передбачено здійснення відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, через що місцеві громади недоотримують значну частину коштів. Хоча поняття «втрати сільськогосподарського виробництва», ще залишилось у Бюджетному Кодексі України, а саме у статті 691 [9].

Разом з тим, з метою приведення у відповідність законодавства Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову від 09 червня 2023 р. №

588, якою було затверджено новий порядок визначення втрат лісогосподарського виробництва, в результаті чого, втратила свою чинність постанов Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 р. № 1279 «Про розміри та Порядок визначення втрат

сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню» [10].

Нормативно-правові акти щодо втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва наочно представлені в таблиці 1.

1. Еволюція законодавства стосовно відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва

Назва та номер нормативно-правового акту	Дата прийняття нормативно-правового акту	Короткий зміст нормативно-правового акту або його статей, які стосуються втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва
Земельний кодекс Української РСР [3]	08.07.1970	«Відшкодування землекористувачам збитків, заподіяних вилученням або тимчасовим зайняттям земельних ділянок та відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, зв'язаних з вилученням земель для несільськогосподарських потреб» [3] (стаття 45,46)
Постанова Ради Міністрів Української РСР № 485 «Про відшкодування збитків землекористувачам і втрат сільськогосподарського виробництва при відведенні земель для державних або громадських потреб» [5]	10.10.1974	Закріплені механізми та умови, за яких здійснювалося відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва
Земельний кодекс Української РСР [4]	18.12.1990	Розширено перелік втрат сільськогосподарського виробництва та введено на законодавчому рівні поняття «втрати лісогосподарського виробництва». Закріплені розміри і порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, що підлягають відшкодуванню (статті 90, 91) [4]
Постанова Кабінету Міністрів України № 238 «Про розміри та порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, що підлягають відшкодуванню» [12]	03.10.1991	Затверджено нові підходи до визначення втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва при вилученні угідь для несільськогосподарських потреб та нові нормативи для їх обчислення
Земельний кодекс України [1]	25.10.2001	Визначено умови відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, які враховували також інтереси інших сторін, а не тільки інтереси держави (стаття 207, у редакції до 19.11.2022 року)
Постанова Кабінету Міністрів України № 1279 «Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню» [7]	17.11.1997	Встановлено нормативи втрат сільськогосподарського виробництва, які підлягали відшкодуванню для: ріллі, багаторічних насаджень, сінокосів та пасовищ

Назва та номер нормативно-правового акту	Дата прийняття нормативно-правового акту	Короткий зміст нормативно-правового акту або його статей, які стосуються втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва
Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» № 2698-IX [8]	19.10.2022	Зі статей 207-209 Земельного кодексу України виключено поняття «втрати сільськогосподарського виробництва»
Постанова Кабінету Міністрів України №588 «Про затвердження Порядку визначення втрат лісогосподарського виробництва» [10]	09.06.2023	Затверджено новий порядок визначення втрат лісогосподарського виробництва

Висновки

Таким чином, у ситуації, яка склалась, найближчим часом держава може втратити значну площу сільськогосподарських угідь, оскільки у законодавстві відсутнє поняття відшкодування втрат, саме сільськогосподарського виробництва, яке в певній мірі наповнювало місцеві бюджети та було певним запобіжником від вилучення сільськогосподарських земель з виробництва шляхом зміни цільового призначення.

Як було вже зазначено на початку статті, що значна кількість сільськогосподарських угідь вилучається для будівництва житла, особливо це помітно навколо великих міст, актуальним є повернення до законодавства норми, яка б яка визначала необхідність «відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, що відшкодовуються при зміні цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, внаслідок якої земельні ділянки переводяться до земель інших категорій, при цьому збільшивши відсоток різниці між нормативною грошовою оцінкою відповідної земельної ділянки після та до зміни її цільового

призначення» [1], яку необхідно відшкодувати. Таким чином, відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва має стати інструментом регулювання урбанізації.

Підсумовуючи, варто зауважити, що до Земельного кодексу України необхідно терміново повертати поняття «втрати сільськогосподарського виробництва» та затверджувати новий порядок відшкодування втрат, беручи до уваги сучасні реалії України, оскільки питома вага площ сільськогосподарських угідь буде вилучена з економічного виробництва, внаслідок зміни цільового призначення та внаслідок ведення бойових дій.

Список літератури

1. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III, : станом на 10 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/ed20221010#Text>.
2. Нечипоренко О. М., Матвієнко А. П. Методичні аспекти визначення розміру втрат сільськогосподарського виробництва при вилученні земельних ділянок для інших цілей. Економіка АПК. 2020. № 8. С. 13 — 21. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008013>

3. Земельний кодекс Української РСР : Кодекс Укр. РСР від 08.07.1970 р. № 29. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2874a-07/ed19700708#Text>
4. Земельний кодекс Української РСР : Кодекс Укр. РСР від 18.12.1990 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12/ed19901218#Text>
5. Про відшкодування збитків землекористувачам і втрат сільськогосподарського виробництва при відведенні земель для державних або громадських потреб : Постанова Ради Міністрів Укр. РСР від 10.10.1974 р. № 485. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp740485?an=2&ed=1974_10_10
6. Бредіхін О. О. Розв'язання економічних проблем охорони земель на сучасному етапі розвитку земельних відносин. Земельна спілка України. URL: <https://zem.ua/materialy/avtorski-materialy/oleksandr-bredikhin/2709-rozv-yazannya-ekonom-chnikh-problem-okhoroni-zemel-na-suchasnomu-etap-rozvitku-zemel-nikh-v-dnosin>.
7. Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню : Постанова Каб. Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1279. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1279-97-п/ed19971117#Text>.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель : Закон України від 19.10.2022 р. № 2698-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#n39>.
9. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI : станом на 13 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20230913#Text>.
10. Про затвердження Порядку визначення втрат лісгосподарського виробництва : Постанова Каб. Міністрів України від 09.06.2023 р. № 588. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2023-п#Text>.
11. Терлецька Л. М. Умови відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва. Держава і право. 2010. № 48. С. 429–434. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34410/02-Terlec'ka.pdf?sequence=1>.
12. Про розміри та порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, що підлягають відшкодуванню : Постанова Каб. Міністрів України від 03.10.1991 р. № 238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238-91-п/ed19911003#Text>.

References

1. Zemelnyi kodeks Ukrainy [Land Code of Ukraine] (2001). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/ed20221010#Text> [in Ukrainian].
2. Nechyporenko, O. M., & Matviienko, A. P. (2020). Metodichni aspekty vyznachennia rozmiru vtrat silskohospodarskoho vyrobnytstva pry vyluchenni zemelnykh dilianok dlia inshykh tsilei [Methodological aspects of determining the amount of losses of agricultural production in the withdrawal land for other purposes]. Ekonomika APK - Economy of AIC, 27(8), 13-21.
3. Zemelnyi kodeks Ukrainskoi RSR [Land Code of the Ukrainian SSR] (1970). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/ed20221010#Text> [in Ukrainian].
4. Zemelnyi kodeks Ukrainskoi RSR [Land Code of the Ukrainian SSR] (1990). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12/ed19901218#Text> [in Ukrainian].
5. Postanova Rady Ministriv Ukrainskoi RSR

- «Pro vidshkoduvannia zbytkiv zemlekorystuvacham i vtrat silskohospodarskoho vyrobnytstva pry vidvedenni zemel dla derzhavnykh abo hromadskykh potreb» [Resolution of the Council of Ministers of the Ukrainian SSR «On compensation for damages to land users and losses of agricultural production when land is set aside for state or public needs»] (1974). ips.ligazakon.net. Retrieved from [in Ukrainian].
6. Bredikhin, O. O. (n.d.) Rozviazannia ekonomichnykh problem okhorony zemel na suchasnomu etapi rozvytku zemelnykh vidnosyn [Solving economic problems of land protection at the current stage of development of land relations] zem.ua. Retrieved from <https://zem.ua/materialy/avtorski-materialy/oleksandr-bredikhin/2709-rozv-yazannya-ekonom-chnikh-problem-okhoroni-zemel-na-suchasnomu-etap-rozvitku-zemelnykh-v-dnosin> [in Ukrainian].
 7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro rozmiry ta Poriadok vyznachennia vtrat silskohospodarskoho i lisohospodarskoho vyrobnytstva, yaki pidliahaiut vidshkoduvanniu» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the size and Procedure for determining losses of agricultural and Forestry production which are subject to compensation»] (1997). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1279-97-п/ed19971117#Text> [in Ukrainian].
 8. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidnovlennia systemy oformlennia prav orendy zemelnykh dilianok silskohospodarskoho pryznachennia ta udoskonalennia zakonodavstva shchodo okhorony zemel» [The Law of Ukraine «On amendments to certain legislative acts of Ukraine regarding the restoration of the system of registration of lease rights for agricultural land plots and improvement of land protection legislation»] (2022). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#n39>
 9. Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine] (2010). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20230913#Text> [in Ukrainian].
 10. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku vyznachennia vtrat lisohospodarskoho vyrobnytstva» [Resolution of the Cabinet Ministers of Ukraine «On the approval of the procedure for determining losses of forestry production»] (2023). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2023-п#Text> [in Ukrainian].
 11. Terletska, L. M. (2010). Umovy vidshkoduvannia vtrat silskohospodarskoho vyrobnytstva [Terms of compensation for agricultural production losses]. Derzhava i pravo- State and law, 48, 429–434. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34410/02-Terlec'ka.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
 12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro rozmiry ta poriadok vyznachennia vtrat silskohospodarskoho i lisohospodarskoho vyrobnytstva, shcho pidliahaiut vidshkoduvanniu» [About the size and procedure of determining losses of agricultural and forestry production which are subject to compensation] (1991). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238-91-%D0%BF/ed19911003#Text>

Barantsov. B.

EVOLUTION OF ECONOMIC REGULATION OF AGRICULTURAL LAND USE UNDER THE INFLUENCE OF URBANIZATION PROCESSES IN UKRAINE

LAND MANAGEMENT, CADASTRE AND LAND MONITORING 4'23: 112-121.

<http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2023.04.011>

Abstract. As of today, it can be stated that the significant anthropogenic load and urbanization contribute to the fact that the specific weight of agricultural land in Ukraine is decreasing every year. A significant amount of agricultural land is taken for housing, especially around large cities. It is also worth adding those lands that are removed for non-agricultural purposes, in particular, for road construction. Thus, the above-mentioned factors affect the decline of the agricultural potential of Ukraine.

In order to improve the economic regulation of the urbanization of agricultural lands in Ukraine, the evolution of the legislation of the Ukrainian SSR and Ukraine regarding the losses of agricultural and forestry production was analyzed. The analysis of legislative acts regarding losses of agricultural and forestry production shows that for quite a long time, effective mechanisms and methods of their compensation have not been proposed, as a result of which the concept of "losses of agricultural production" was removed from the Land Code of Ukraine in 2022.

The author suggested returning the concept of "agricultural production losses" to the legislation and approving a new procedure for compensation of losses, taking into account the modern realities of Ukraine.

Key words: losses of agricultural production, losses of forestry production, legislation, agricultural land, compensation.
